

DaNS

Društvo arhitekata Novog Sada

Табаковићева награда за архитектуру 2010.

Бора Радусиновић

DaNS
Društvo arhitekata Novog Sada

Организатор Табаковићеве награде за архитектуру 2010.

Друштво архитеката Новог Сада

Покровитељ Табаковићеве награде за архитектуру 2010.

Инжењерска комора Србије

**Реализацију Табаковићеве награде за архитектуру 2010.
су помогли:**

Архитектум, Нови Сад
Домис ДОО, Чачак
ГП Дом, Нови Сад
Градинг, Нови Сад
Градитељ, Шид
Визор, Нови Сад
Votex-gips, Нови Сад
Мото ремонт Рајков, Руменка
НС мермери и гранити, Нови Сад

DaNS

Društvo arhitekata Novog Sada

Табаковићева награда за архитектуру 2010. године

Архитекта Бора Радусиновић

Нови Сад, 2010.

Бора Радусиновић

Табаковићева награда За архитектуру 2010.

Друштво архитеката Новог Сада Нови Сад 2010.

Табаковићева награда архитектуре – најзначајније признање за архитектонско стваралаштво које додељује Друштво архитеката Новог Сада, установљено је 1994. године и знак је признања једном од пионира наше модерне архитектуре, истакнутом градитељу Новог Сада и Војводине, архитекти Ђорђу Табаковићу (1897-1971).

Веће Табаковићеве награде архитектуре састављено од досадашњих добитника – архитекти Слободан Јовановић, Зора Митровић-Пајкић, Ђорђе Грбић, Александар Келемен, Милодраг Јовановић, Милан Марић, Душан Крстић и Мирослав Крстоношић, у својству председника Већа ТНА, на седници одржаној 26.07.2010. у Новом Саду, већином гласова донело је одлуку да се ТНА за 2010. годину додели архитекти Бори Радусиновићу из Новог Сада.

У складу са Правилником ТНА, награда је додељена за достигнућа из више области:

„Аутор низа пројеката и изведених пословних објеката, колективних и индивидуалних стамбених објеката, ентеријера и реконструкција широм Србије, Аутор пословних објеката „ДДОР-а Нови Сад“ у Шиду, Руми, Бачкој Паланци, као и низа реконструкција и адаптација објеката. За исто осигуравајуће друштво пројектовао је пословне ентеријере у Прибоју, Суботици, Бечеју и Горњем Милановцу. Добитник бројних награда на пољу архитектуре и учесник на многим колективним изложбама. У пројектима тежи ефектним архитектонским и дизајнерским решењима, квалитетној термичкој и технолошкој обради која доноси добру одрживост и уштеду енергије. У својој више од четири деценије дугој и плодној каријери, дао је велики допринос својим ангажовањем у комисијама, као члан жирија на многим конкурсима, у управним одборима и другим телима Друштва архитеката Новог Сада. За запажено деловање и успешно популарисање архитектуре, презентације културе и градитељске баштине, као и савремене архитектуре Војводине, архитекти Бори Радусиновићу припада ово велико признање.”

Табаковићева награда за архитектуру 2010. године

Архитекта Бора Радусиновић

Владимир Митровић

Табаковићева награда за архитектуру најзначајније је признање за архитектонско стваралаштво коју додељује Друштво архитеката Новог Сада својим члановима. Награда је установљена 1995. године и симбол је почасти која је на тај начин одаје једном од пионира српске модерне архитектуре и истакнутом новосадском градитељу Ђорђу Табаковићу (1897-1971). Табаковићеву награду за архитектуру 2010. године добио је архитекта Бора Радусиновић за реализована архитектонска дела. Поводом доделе награде Друштво архитеката Новог Сада организовало је ретроспективну изложбу архитектонских дела Боре Радусиновића у Галерији Матице српске (9-14. новембар 2010). У исто време публикована је и монографије са текстовима аутора који су пратили и писали о његовом стваралаштву (З. Маневић, М. Јевтић, Д. Полић, В. Митровић).

Преовладавајући модернизам, тачније функционализам током педесетих и шездесетих година потпуно је прихваћен не само у Београду и Војводини, као најбогатијим деловима Србије, већ и у унутрашњости. У већини српских градова ничу објекти који су врло често рађени под директним или пак индиректним утицајима великих европских архитеката и архитектура. Следећи степен у развоју архитектуре, када је у питању Војводина, дешава се крајем шездесетих и почетком седамдесетих, када вероватно услед гомилања тврдих модернистичких начела и без сумње униформисаности којом је тадашња архитектонска продукција зрачила, архитекти окрећу једној локалној варијанти која се може дефинисати као регионални модернизам, у којој се поштују начела класичне, херојске модерне али и појављују обриси регионалне школе са утицајима својих средина. Значајнија појава (или повратак) опеке, као аутентичног војвођанског и панонског материјала, као и коси кровови неке су од одлика те регионалне школе архитектуре. Поред уочљивог регионализма војвођанска архитектура се може сматрати једним од

составних, па и нераскидивих делова српске, тачније београдске архитектонске школе. Огромна већина актера архитектонске сцене у Војводини завршила је архитектуру у Београду, па је тај спој био нормалан и природан. Дефицит у кадровима, када је у питању архитектура, трајао је неколико послератних деценија, када су архитекти били веома цењени у друштву и имали добре услове живота и рада. Рад у колективу, уз све погодности и непогодности друштвеног (социјалистичког) система захтевале су практичан допринос и бројна усаглашавања. Ипак, како сведочи и већи број домаћих архитеката, директних идеолошких утицаја или притисака није било. И ако их је и било били су већ угнечени у архитектонске програме који су били једини стварни носиоци идеолошког кода.

У свим сложеним околностима требало је створити, пројектовати дело, објекат који ће одговорити на пројектни задатак, често али мада не и увек, постављен од стране непрофесионалаца, дакле, не-архитекте, а у исто време, не одступити од својих естетских и етичких норми. Требало се, такође, трудити да се не упадне у клопку свакодневних, утилитарних и животних детаља, инсталационих захтева, а направити видљиву и оригиналну архитектонску форму која ће, уз одрживост, задовољити све жеље инвеститора, али и личне уметничке и архитектонске афинитете. Одговорност према пројектном задатку као и жеља за решењем и задовољавањем свих конструктивних и комуникационих захтева, форми и финеца, притискала је архитектонски рад.

Личне специфичности, афинитети и, највише, могућност афирмације, обележили су ауторима каријере и њихов градитељски израз. Увек под надзором функције, утилитарности и практичног коришћења садржаја, аутори су се сусретали и борили са различитим проблемима, од друштвене околине ненавикнуте на радикалнија архитектонска остварења (аспект који се повиновао просечности), до широког спектра техничко-технолошке проблематике. За разлику од осталих уметника, ликовних и примењених, на архитекту се гледало као на извршиоца задатка функције, што, у суштини, није било до краја тачно.

Пратећи Радусиновићеву пројектантску каријеру уочава се неколико временских и тематски целина које се поклапају са потребама и градитељском продукцијом пројектних организација у којима је Радусиновић био ангажован. После почетног времена прилагођавања и прикупљања искустава, од почетка седамдесетих до средине осамдесетих година, Радусиновић је ангажован у Заводу за урбанизам и пројектовање у Новом Саду на пројектовању посебних резиденцијалних објеката у Карађорђеву, у тиму арх. Зоре Митровић-Пајкић. Из тог периода потиче и заједнички рад са архитектама Славком Жупанским и Радојем Цветковим на пројектовању стамбеног комплекса на Новом насељу,

Станбени комплекс – насеље за
7000 становника (идејно решење),
Бор, 1971.

Станица слобрадњачке полиције,
Сремска Митровица, 1974-1978.

за коју добијају престижну „Борбину“ награду за најбоље архитектонско дело у Војводини 1974. године.

Наредну деценију Радусиновић проводи у пројектовању, праћењу и организовању изградње зграде ТВ Нови Сад у сарадњи са аутором арх. Милорадом Милидраговићем. У исто време, а на трагу искуства са пројектима за Ново насеље, настају стамбене зграде од црвене опеке у којима аутор вешто користи партерно уређење и његову везу са корисницима.

Врхунац Радусиновићеве каријере ипак је био рад на пројектовању, инжењерингу, развоју и консултантским услугама у ДДОР Нови Сад. Серијом објеката у Бачкој Паланци, Новом Саду, Панчеву, Шиду и Руми, за ово осигуравајуће друштво одговорно је на све потребе пословања, врсте услуга, па и читаву пословну филозофију компаније која је јасно усмеравала функционални део његових пројеката.

У Бачкој Паланци приметан је већ на први поглед постмодернистички приступ у којем се успешно комбинује већ традиционалан армирано-бетонски скелет (кости) са савременом опном (кожом) у виду стаклене завесе. Умерена монументалност изражена је чврстом и правилном формом уз поштовање контекста непосредног окружења, док се облици и ритам отвора визуелно ослањају на околну грађанску архитектуру. У унутрашњој структури посебно је наглашен атријум као и отворен концепт радног и јавног простора, са посебним акцентом на атријум и отворени концепт унутрашњег простора. Сви наведени елементи, оквирно, припадају једној идејној матрици блиској вокабулару постмодернизма. Пратећи пословну филозофију компаније која је путем својих објеката желела да пошаље јасну поруку грађанима и целокупној друштвеној заједници о својој стабилности, дугорочности и дуговечним намерама, Радусиновић је ту поруку успешно претварао у архитектонска дела.

Ако је у Бачкој Паланци та порука била директно везана за околину, или пак околна коришћена као изворно надахнуће кроз постојећу грађанску и панонску архитектуру, онда је зграда у Панчеву, граду где се током деценије само спорадично градило, уз специфичност саме локације у непосредној близини старе индустријске зоне и реке Тамиша, порука која се може посматрати као неомодернистичко архитектонско дело.

Поштујући архитектонске програме који су изричито захтевали присуство отвореног простора унутар или у непосредној околини самих објеката, Радусиновић је у свим случајевима пословних зграда осигуравајућег друштва успешно одговорио на све захтеве. Унутрашња организација простора,

Породична кућа, Зајечар, 1974.

Две стамбене куле (II+10),
Бор, 1971.

Десно:

Ентеријер ресторана у подруму
Градске куће, Нови Сад, 1980.

Ентеријер продавнице „Вартекс”,
Нови Сад, 1982.

Ентеријер продајног салона
„Застава”, СРП Војводина,
Нови Сад, 1984.

zasnovana na prostраним и лепо лоцираним атријумима, уз пажљив и детаљан рад на партерном уређењу, била је плод логичне поставке осталих простора неопходних за нормалну функцију пословних објеката.

У раду на пројектовању пословних објеката ДДОР-а у Панчеву, Шиду и Руми, Радусиновићу се прикључује и син Немања Радусиновић (Зајечар, 1971, дипломирао на Архитектонском факултету у Београду 1998) што је довело до једног новог, више естетског него функционалног израза. Не улазећи у детаље заједничког рада, ови објекти доносе новости на више поља – визуелном и ликовном, што је плод Немањиног америчког и светског искуства, функционалном у напредовању саме компаније и њених функционалистичких захтева и рада у архитектонском пару. Комбинација искуства у пројектовању, захтевних пословних и јавних простора у непосредној околини, уродила је плодом у обликовном и функционалном смислу. Чисте површине и одговарајући функционални захтеви донели су и нове естетске форме, посебно у случају Панчева и Руме, где су радикално испуниле простор без агресивног или конкурентског односа према затеченој архитектури, поштујући окружење са одређеним реминисценцијама на уснулу околину.

Објекат у Панчеву се може проматрати као једна врста неомодернистичког концепта пословне, корпоративне зграде са савремено третираним, а традиционалним сегментима архитектонске пластике – пиластри, наглашени тоналитетом материјала или масиван централни балкон, нека врста видиковца према обалама Тамиша. Примењени материјали свих објеката су наглашено квалитетни, што је био изричит захтев инвеститора, који је Радусиновић успешно решио без великих и помпезних потеза, умерено и без гиздавог облачења зграда или пак лажне скромности. Камен, мермер и стакло у Бачкој Паланци и Панчеву, алуминијумска фасада и стакло у Шиду и стаклена завеса у Руми. Објекат у Шиду је својом угаоном позицијом био као створен за архитектонско решење које асоцијације тражи у међуратном модернизму. У маленом месту као што је Шид настао је тако објекат као сећање на међуратни период и поред чињенице да из овога доба у Шиду нема вероватно ни један вреднија зграда. Минимализам, са сусретом (сукобом) пуног (вертикала) и празног (фасадна завеса), термин је који се може директно узети за зграду у Руми. Ова зграда се може тумачити у кључу корпорацијске архитектуре пројектоване и организоване без гиздавости и сувишних детаља. Променљивост изгледа услед рефлексије (стварности) стаклене опне су, у филозофском смислу, донеле нову, али и обрнуту стварност у којој су дневне промене, као и промене током различитих временских прилика и годишњих доба, јако уочљиве и стално присутне. Једноставно речено Радусиновићеве објекти подизани за ДДОР Нови Сад, су најсавременије грађевине у тим градовима у тренутку када су настајале, још увек су, а вероватно ће се то за њих рећи и у будућности.

Стамбени блокови А-4, Ново насеље, Нови Сад, аутори арх. Славко Жупански, Бора Радусиновић и Радоје Цветков, 1976–1979.

Лични печат градитеља/архитекте тек је у последњих неколико деценија почео да привлачи већу пажњу историчара и аналитичара архитектуре, а повремено и шире јавности. Поред сасвим ретких теоретских расправа, малог броја приказа у којима се анализирају архитектонски дела и скоро опште незинтересованости, радови архитеката попут Радусиновића остаће, заједно са осталим, да сведоче о тренутку и степену развоја архитектонског стваралаштва на овим просторима. Развојном линијом свога стваралаштва Радусиновић се месао у изразу, обликовно и пројектантски. Од пажљиво простудираних стамбених јединица на Новом насељу, до дела која се могу тумачити као део савремених светских токова у пословној архитектури, насталих у сарадњи са сином Немањом Радусиновићем. Једна заокружена, квалитетна и целовита градитељска каријера.

Комплекс стамбених објеката,
Беоци, 1983.

Стамбени објект, угао Јиричкевоје
и Фрушкогорске улице,
Нови Сад, 1983.

Стамбени комплекс, Сомборска
пруга, Нови Сад, 1988.

Стамбени објект, улица Браће
Рибникар, Нови Сад (1996)

Пословни објекат „ДОР Нови
Сад“, Бачка Паланка, 1996.

Реконструкција пословног објекта
ДДОР Нови Сад, Нови Сад, 1999.

Пословна зграда „Булевар”,
Булевар ослобођења,
Нови Сад, 2002.

Пословни објект „ДОР Нови
Сад“, Панчево, коаутор Немања
Радусиновић, 2003.

Пословни објекат „ДДОР Нови Сад“, Шид, конструктор Немања Радусиновић, 2005.

Пословни објект „ДДОР Нови Сад”, Рума, коаутор Немања Радусиновић, 2008.

Изабране архитектонске реализације

Стамбени комплекси – насеље за 7000 становника (идејно решење), Бор, 1971.

Две стамбене куле (П+10), Бор, 1971.

Породична кућа, Зајечар, 1974.

Станице саобраћајне полиције, Сремска Митровица,

Зрењанин, Суботица, 1974-1978.

Доградња и реконструкција резиденцијалног објекта, Карађорђево, 1975.

Стамбени блокови А-4, Ново насеље, Нови Сад, аутори арх. Славко Жупански, Бора Радусиновић и Радоје Цветков, 1976–1979.

Комплекс стамбених објеката, Беоцин, 1983.

Стамбени објекат, угао Јиричекове и Фрушкогорске улице, Нови Сад, 1983.

Стамбени комплекси, Сомборски булевар, Нови Сад, 1988.

Стамбени објекат, улица Мише Димитријевића, Нови Сад, 1995.

Стамбени објекат, улица Браће Рибникара, Нови Сад, 1996.

Пословни објекат „ДДОР Нови Сад“, Бачка Паланка, 1996.

Реконструкција пословног објекта „ДДОР Нови Сад“, Нови Сад, 1999.

Пословна зграда „Булевар“, Булевар ослобођења, Нови Сад, 2002.

Пословни објекат „ДДОР Нови Сад“, Панчево, коаутор Немања Радусиновић, 2003.

Пословни објекат „ДДОР Нови Сад“, Шид, коаутор Немања Радусиновић, 2005.

Пословни објекат „ДДОР Нови Сад“, Рума, коаутор Немања Радусиновић, 2008.

Ентеријери

Ентеријер ресторана у подруму Градске куће, Нови Сад, 1980.

Ентеријер продавнице „Вартекс“, Нови Сад, 1982.

Ентеријер продајног салона „Застава“, СПЦ Војводина, Нови Сад, 1984.

Ентеријери пословних јединица „ДДОР Нови Сад“ – Прибој, Суботица, Бечеј, Горњи Милановац, 1998–2005.

Изложбе

Октобарски салон, Нови Сад (1978, 1983)

Сремскомитровачки салон, Сремска Митровица (1981, 1985, 1993)

Салон архитектуре, Нови Сад (1999, 2000, 2001, 2002, 2006)

Ретроспективна изложба поводом Табаковићеве награде за архитектуру, Нови Сад (2010)

Награде

„Борбина“ награда за архитектуру за САП Војводину, 1980. Стамбени комплекс А-4, Ново насеље, Нови Сад

(Славко Жупански, Бора Радусиновић, Радоје Цветков)

Награда за ентеријер 12. новосадског салона, 1983.

Продајни салон „Застава“, Нови Сад

Главна награда „Златна Форма“ Удружења примењених уметника и дизајнера Војводине за објекат „ДДОР Нови Сад“ а.д.о. у Панчеву, 2004.

Награда Салона Архитектуре Новог Сада за изведен објекат - зграда „ДДОР Нови Сад“ а.д.о. у Панчеву, 2004.

Табаковићева награда за архитектуру, 2010.

Библиографија

- Невена Симић, Двадесет варијанти истог стана, Дневник, 14. фебруар 1980. Ново насеље I етапа, „УРБИС“ Завод за урбанизам, изградњу и становање, Нови Сад 1985.
- Душан Крстић, Стамбени објекти, Ново насеље, I етапа, ДаНС бр. 6, Нови Сад 1986.
- Бора Радусиновић, Пословна зграда ДДОР Нови Сад у Бачкој Паланци, ДаНС бр. 23, Нови Сад 1988.
- Пословно-тржни центар на Булевару ослобођења у Новом Саду, ДаНС бр. 25, Нови Сад 1999.
- Владимир Митровић, Краткотрајна реткост: изложба 70 година Техничке школе у Новом Саду, Булевар бр. 2, Нови Сад 15. октобар 1999.
- Слободан Јовановић, Архитектура Новог Сада друге половине XX века, ДаНС бр. 32, Нови Сад 2000.
- Владимир Митровић, Кроз грање небо: Новосадска архитектура деведесетих, ДаНС бр. 42, Нови Сад 2003.
- Немања Радусиновић, Палата за XXI век, ДаНС бр. 45, Нови Сад 2004.
- Зоран Маневић, Пословна зграда ДДОР Нови Сад у Панчеву, Архитектура бр. 82, Београд 2004.
- Милорад Х. Јевтић, Стилски колаж, НИН, Београд, 19. август 2004.
- Зоран Маневић, У потрази са идентитетом – интервју са Немањом Радусиновићем, Архитектура бр. 87, Београд 2005.
- Дарко Полаћ, Владимир Митровић, Догађај у Шиду, ДаНС бр. 52, Нови Сад 2005.
- Владимир Митровић, Зид и антисид – стакло у новој архитектури Булеvara ослобођења у Новом Саду, ДаНС бр. 52, Нови Сад 2005.
- Владимир Митровић, Догађај у Руми, ДаНС бр. 61, Нови Сад 2008.
- Слободан Јовановић, ДДОР Рума, Архитектура бр. 82, Београд 2008.
- Владимир Митровић, Стварност и илузије: Салон архитектуре у Новом Саду, ДаНС бр. 62, Нови Сад, 2008.
- Владимир Митровић, Салон архитектуре у Новом Саду 2008, Архитект бр. 26, Ниш 2008.
- Владимир Митровић, Бора Радусиновић, у: Лексикон пенмара (Уредник Зоран Маневић), Грађевинска књига, Београд 2008, 342.
- Владимир Митровић, Земаљски данн теку: архитектура у Војводини прве деценије XXI века, Нова Мисао бр. 5, Нови Сад 2010.
- Владимир Митровић, Архитектура XX века у Војводини, Музеј савремене уметности Војводине, Академска књига, Нови Сад 2010, 302, 318, 326, 388–389.

Архитекта Бора Радусиновић

Издавач

Друштво архитеката Новог Сада

За издавача

Срђан Црквеников

Аутор текста

Владимир Митровић

Лектура и коректура

Силвија Чамбер

Дизајн

Мирослав Шилић

Фотографије

Немања Радусиновић

Мирослав Шилић

Штампа

Штампарница „Стојков“ Нови Сад

Тираж 300 примерака

Нови Сад, 2010.

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

72.071.1:929 Radusinović B.
06.068TABAКOVIĆ:72"2010"

МИТРОВИЋ, ВЛАДИМИР

Бора Радусиновић : Табасковићева награда за архитектуру.
2010. / [аутор текста Владимир Митровић ; фотографије
Немања Радусиновић, Мирослав Шилић]. – Нови Сад : Друштво
Архитеката Новог Сада, 2010 (Нови Сад : Стојков). – 24 стр.
; илустр. ; 21 cm.

Тираж 300

ISBN 978-86-908283-5-7

а) Табасковићева награда за архитектуру - 2010 б)

Радусиновић Бора, архитекта (-)

COBISS.SR-ID 257446151

**ТАБАКОВИЋЕВА НАГРАДА
ЗА АРХИТЕКТУРУ**

Друштво архитеката Новог Сада
Нови Сад 2010.

Табаковићева награда за архитектуру – најзначајније признање за архитектонско стваралаштво које додељује Друштво архитеката Новог Сада, установљено је 1994. године и знак је признања једном од пионира наше модерне архитектуре, истакнутом градитељу Новог Сада и Војводине, архитекти Ђорђу Табаковићу (1897-1971).